

# **Obracanje predstavnika za Bosnu i Hercegovinu Wolfganga Petritscha Komisiji za vanjske poslove Evropskog parlamenta**

Dame i gospodo, zelim vam dobar dan!

Postoji opste uvjerenje, ali i osjecaj olaksanja da je dosao kraj krizama na Balkanu. Televizijske ekipe odlaze iz Beograda. Danas vec mozete unovciti svoje kartice na bankomatima postavljenim na ulicama Sarajeva. Slovenija ce se uskoro pridruziti prosirenoj Evropskoj uniji. Stice se dojam da cijela Evropa moze odahnuti sa olaksanjem, jer se ovog puta mir a ne samo primirje – cini sasvim realnim u jugoistocnoj Evropi.

Neka u tom pravcu idu i nase nade.

Medjutim, svaki pravi mir na Balkanu zahtijeva konstantan evropski angazman. Do ovog zakljucka sam dosao na osnovu vlastitog iskustva s obzirom na funkciju koju obavljam u Bosni i Hercegovini, na kojoj svakodnevno vrsim koordinaciju implementacije Daytonskog mirovnog sporazuma. Bicu sasvim jasan: bez stabilne Bosne i Hercegovine nema ni trajne stabilnosti u regionu. .

Jos uvijek prisutna mrznja, nepovjerenje, korupcija i ekonomska kriza i dalje truju ono sto skeptici nazivaju “bosanskom idejom”.

Ne tako davno i nasa vlastita evropska ideja doimala se

jednako bezlicnom i nemogucom. Izazovi s kojima se suocavam danas u Bosni i Hercegovini u nastojanju da stvorim djelotvornu i prosperitetnu drzavu skupa sa njenim ljudima, koji jos uvijek prolaze kroz duboke ratne traume, bili su takodje i izazovi sa kojima smo se i sami suocavali u godinama gladi nakon 1945.

Zelja za pridruzivanjem u evropske integracije je zajednicka za sve stanovnike Bosne i Hercegovine. A Evropa mora iskoristiti ovu zelju u pravcu stvaranja multietnicke, demokratske zemlje koja ce se zasnivati na vladavini prava. I svakim danom ova ideja postaje realnost.

Proteklih dvanaest mjeseci su donijeli sustinske promjene na bolje. Glavni akteri rata u Bosni vise nisu na vlasti iako se jos uvijek osjeca njihov koban utjecaj. A upravo je vladavina zakona omogucila ovoj zemlji da krene putem povratka izbjeglica i raseljenih osoba na njihova ognjista. Broj registriranih povrataka izbjeglica u podrucja u kojima se vode kao pripadnici manjinske populacije se u 2000. godini gotovo udvostrucio u odnosu na broj povrataka u 1999. godini.

Da bi se u Bosni i Hercegovini odrzala dinamika, prijeko je potreban evropski angazman. Prema procjenama organizacije Ujedinjenih naroda koja se bavi problematikom izbjeglica, gotovo dvije trecine raseljenog stanovnistva Bosne se jos uvijek, cak pet godina nakon rata, zeli vratiti na svoja ognjista.

Nasem zadovoljstvu jos uvijek nema mjesta. Svaki zastoj u procesu povratka bi se odmah osjetio i u Evropi. Prema podacima iz studije koju je izradio UNDP, 62 posto mladih bi zauvijek otislo iz Bosne i Hercegovine kad bi im se za to ukazala pogodna prilika.

Izrazavana je sumnja u presporost Evropske komisije nakon odlaska Humanitarnog ureda Evropske komisije 1999. godine u pogledu pracenja spontanog povratka adekvatnim novcanim

sredstvima, kako bi se dinamika povratka održala. Moju sumnju je donekle otklonio komesar za vanjske odnose, Chris Patten, koji sa svoje strane ulaze velike napore u pravcu usmjeravanja sredstava. Evropska komisija je prošle godine potrosila preko 50 miliona eura za proces povratka u Bosnu i Hercegovinu i obecala je isti iznos i za 2001. Ovo je dobra vijest koja dolazi u vrijeme kada se inace smanjuje veci dio medjunarodnog finansiranja.

Zbog ovako brzog smanjivanja medjunarodnih sredstva moj Ured posvecuje veliku paznju ekonomskoj reformi. Vec je potrosen veliki dio sredstava od ukupno pet milijardi dolara koji su odvojeni za rekonstrukciju u Bosni i Hercegovini. Bosna i Hercegovina se sada mora natjecati sa Jugoslavijom i Hrvatskom da bi dobila finansijska sredstva. Ukratko, Bosanci i Hercegovci moraju izgraditi samoodrzivu ekonomiju.

Ostra trzisna reforma u zemlji koja se jos uvijek oporavlja od posljedica rata pokazuje se teskom za ugrozene, starije kategorije stanovnistva. Ali i u ekonomiji, reforma se vec pokazala plodonosnom.

Zatvoreni su Zavodi za platni promet, institucije iz komunisticke ere koje su imale monopol nad finansijskim transakcijama i koje su nakon rata kontrolirale i zloupotrebljavale nacionalisticke stranke koje su se nastojale odrzati na vlasti.

Prelaz na komercijalne banke ce dovesti do propasti problematicnih drzavnih preduzeca. Medjutim, pojava konkurencije zbog postojanja domacih i komercijalnih banaka je vec i vise nego prepolovila troskove pozajmljivanja sredstva na otprilike 11 procenata, a dalja smanjenja ce svakako biti korisna za obicne Bosance i Hercegovce koji zele da uzmu hipoteku ili koji zele zapoceti privatni biznis.

Moj Ured, u tijesnoj saradnji sa Evropskom komisijom i drugim organizacijama, pokusava pronaci nacine za okoncanje

monopolnog odnosa, zasnovanog na nacionalnoj pripadnosti u oblasti komunalnih usluga, te za uvođenje konkurencije u sektor telekomunikacija i proizvodnje električne energije. U tom smislu, inspiracija je potekla od ideje gospodina Roberta Schummana i njegove Evropske zajednice uglja i čelika.

Cilj mi je da depolitiziram bh. ekonomiju putem "funkcionalne integracije". Vlastiti ekonomski interesi, ti spori ali vidljivi počeci stvaranja jedinstvenog ekonomskog prostora će osigurati budućnost BiH i na konkretan način ujediniti njene narode. Pakt stabilnosti poduzima iste pozitivne aktivnosti na regionalnom nivou. Sporazum koji je uz posredovanje Pakta postignut u Ženevi prošlog četvrtka između svih država nastalih na teritoriji bivše Jugoslavije i Bugarske o otvaranju trgovine, predstavlja izvrsnu vijest.

Međutim, donio sam previše odluka koje su bile hitne za izgradnju institucija i ekonomije BiH. Dosadašnji administrativni organi na državnom i entitetskom nivou su se pokazali nesposobnim ili nespremim da provedu reformu. Ove frustracije su postale još očiglednije zbog brzine kojom su se započele odvijati reforme u Hrvatskoj nakon smrti predsjednika Franje Tuđmana i nakon burnih desavanja u Srbiji u oktobru prošle godine.

Međutim, zaokret ka umjerenijim strankama nakon novembarskih općih izbora, uprkos činjenici da je BiH pretrpjela najteže posljedice u ratovima koje je rasplamsao nacionalizam, ohrabruje i nudi veliki broj mogućnosti.

U Zastupničkom domu državnog Parlamenta broj mjesta koje su imale nacionalističke stranke, srpska SDS, bosnjacka SDA i hrvatska HDZ, se sa 36 mjesta od ukupno 42, koliko ih je bilo 1996. godine, smanjio na samo 19 mjesta, koja ove stranke imaju u Zastupničkom domu BiH nakon izbora. Do sličnih promjena je došlo i na entitetskom nivou.

Očekujem da će nove političke alijanse ubrzati reformu. Imamo

jasan program rada kojeg je u maju prosle godine u Briselu simbolino odredilo Vijece za implementaciju mira, odnosno zemlje i organizacije koje podrzavaju mirovni proces i odredjuju politiku OHR-a. Ja necu oklijevati da smijenim sve zvanicnike i politicare koju su protiv Daytonu. Iskoristicu svoje ovlasti i nametnuti zakone kada god procijenim da je to apsolutno neophodno.

Oni kriticari koji kazu da to nije dovoljno zeljeli bi da se moj Ured u potpunosti razracuna sa politicarima koji uzalud trose vrijeme i da uspostavi puni protektorat.

Ali ponavljam: gradjani Bosne i Hercegovine moraju preuzeti odgovornost za taj proces.

Mogao bih Bosni i Hercegovini nametnuti clanstvo u Vijecu Evrope tako sto bih je natjerao da slijedi smjernice (Road Map) Evropske unije. Medjutim, ukoliko sami Bosanci nemaju udjela u tom procesu, onda je citava procedura besmislena.

Regionalne promjene vec navode na odredjena razmisljanja. Mnogi se u Bosni i Hercegovini, ukljucujuci i mene, pitaju moze li se desiti da Jugoslavija postane clan Vijeca Evrope prije njih?

Uvjeren sam da bi Bosna i Hercegovina, uz dovoljno politicke volje, mogla ispuniti sve uslove iz Road Map-a u periodu od sest mjeseci.

Medjutim, jos uvijek nismo rijesili sve probleme. Jos uvijek nismo rijesili problem nacionalistickih kartografa. Rokovi i obaveze koji proizlaze iz Daytonskog sporazuma su vise nego jasni. Evropa mora insistirati na tome da ne dodje do prekrajanja granica. Alternativa tome jeste ponovna nestabilnost u regionu.

Postivanje i provodjenje Daytonskog sporazuma i saradnja sa UN-ovim tribunalom za ratne zlocine trebali bi predstavljati stroge uslove za sve zemlje u regionu, ukljucujuci i

Jugoslaviju, ukoliko zele dobiti pomoc.

Evropa mora vrsiti stalni politicki i ekonomski pritisak kako bi osigurala proces hapsenja optuzenih za ratne zlocine, kao sto je lider bosanskih Srba Radovan Karadzic i njegov vojni zapovjednik, Ratko Mladic. To je sustinsko pitanje ne samo za Bosnu nego i za Jugoslaviju, kako bi se izbjeglo da zlocini iz proslosti i dalje nastave trovati sadasnjest.

Sve u svemu, Evropa se mora u vecoj mjeri angazirati u Bosni. Signali koje salje nova administracija u Washingtonu vec daju naznake kako ce Evropa morati preuzeti vecu odgovornost u procesu odrzavanja mira u regionu. Potpuno se slazem s tim. Evropa je ranih devedesetih godina iznevjerila bivsu Jugoslaviju. Kredibilitet Evrope je sada na kocki u Bosni i Hercegovini.

To zahtijeva stalnu podrsku, kako politicku tako i finansijsku. Povlacenje u ovom momentu, bas sad kada Bosna i Hercegovina ulazi u novu fazu, znacilo bi da je sav prethodno ulozeni novac uludo bacen i da slijedi period dodatnih i skupljih nemira.

To podrazumijeva prisustvo jednakog kontingenta mirovnih snaga kojega trenutno imamo. SFOR nenametljivo obezbjedjuje ambijent sigurnosti ovdasnjim gradjanima koji tek treba da ponovo uspostave svoje unistene zivote. Postavljanje uslova jeste sredstvo kojim se trebamo sluziti kako bismo izradili strategiju ulaska Bosne i Hercegovine u Evropu.

Dame i gospodo, hvala vam na paznji!